

Samhällets förändring och hur det påverkar föräldrars uppfostringsroll

En kvantitativ studie om föräldrars upplevelse av föräldrarollen samt deras inställning till att göra en orosanmälan för någon annans barn.

Annika Humell

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Vasa 2018

EXAMENSARBETE

Författare: Annika Humell
Utbildning och ort: Det sociala området, Vasa
Inriktningsalternativ/Fördjupning: Ungdomsarbete
Handledare: Sonja Kurtén-Vartio och Ralf
Lillbacka

Titel: Samhällets förändring och hur det påverkar föräldrars uppfostringsroll

---

Datum Sidantal 53 Bilagor 3

Abstrakt

Samhällets förändring och hur det påverkar föräldrars uppfostringsroll.

Syftet med detta arbete är att ta reda på hur föräldrar på Åland upplever sitt föräldraskap samt att undersöka deras inställning beträffande orosanmälan till barnskyddet. I undersökningen deltog 125 föräldrar genom att fylla i en enkät och delta i en föreläsning med temat föräldraskap i förändring. Undersökningen presenterar relevant litteratur beträffande föräldraskap och samhällets förändrade syn på barn, samt lagstiftningen inom barnskyddet med fokus på orosanmälan. Trots att dagens föräldrar besitter stor kunskap om barn och barns utveckling karakteriseras dagens föräldraskap av osäkerhet. Föräldrarna i undersökningen kände sig inte osäkra, men förlitade sig på professionella när det gällde råd i uppfostringsfrågor.

Språk: Svenska Nyckelord: Föräldrarollen, samhällets förändring, orosanmälan

---

BACHELOR'S THESIS

Author: Annika Humell
Degree Programme: The social area, Vaasa
Specialization: Youth worker
Supervisor(s): Sonja Kurtén-Vartio and Ralf
Lillbacka

Title: The change of society and how it affects parents' upbringing role

---

Date	Number of pages 53	Appendices 3
------	--------------------	--------------

Abstract

The change of society over time and its influence on the parental role.

The main purpose with this study is to examine how parents in Åland experience parenthood, and how they feel about contacting child protection services in case they are worried about the wellbeing of someone else's child. In the study 125 parents filled in a questionnaire and took part in a lecture regarding changes in parenthood over the years.

The study presents relevant literature on the change over time when it comes to parenthood and the change in the way society and parents relate to children. The legislation regarding child protection services is also briefly presented, with focus on initial contact. Although parents today have a lot of knowledge about children and their development, insecurity characterizes modern parenthood. The parents in the study did not feel insecure, but did rely on professional for guidance in parental matters.

Language: Swedish Key words: parental role, changing society, initial contact to child protection services.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Socialisering och samhällets förändring	1
1.1.1 Det normlösa samhället	3
1.1.2 Det kulturella överlämnandet	4
1.1.3 Strukturella förändringar.....	5
1.1.4 Självförvaltning	7
1.2 Moderna familjer.....	8
1.2.1 Service och curling familjer	8
1.2.2 Den iscensättande familjen	10
1.2.3 Dysfunktionella familjer	11
1.3 Föräldraskapet som relation	11
1.4 Gränser	13
1.4.1 Vuxet ledarskap	14
1.4.2 Förändrade krav på barnen.....	15
1.5 Utsatthet och utanförskap.....	15
1.5.1 Risk och friskfaktorer	17
1.6 Socialt arbete	18
1.6.1 Socialvårdslagen.....	18
1.6.2 Barnskyddslagen	19
1.6.3 Barnskyddsanmälan	19
1.6.4 Orosanmälan	20
1.6.5 Maktutövning eller hjälp	20
1.7 Didaktik	21
1.7.1 Kunskapsförmedling	21
2 Metod.....	24
2.1 Målgrupp	24
2.2 Instrument	24
3 Resultat	26
3.1. Upplevelse av nätverk	26
3.2 Upplevelse av att ha någon att prata med i uppfostringsfrågor.	27
3.3 Föräldrarnas agerande vid oro för andras barn.....	27
3.4 Upplevelsen av professionellt stöd i uppfostringsfrågor	28
4 Diskussion	29
Källförteckning	32
Bilagor	

1 Inledning

Syftet med detta arbete är att ta reda på hur föräldrar på Åland upplever sitt föräldraskap i dag samt att undersöka deras inställning beträffande orosanmälan till barnskyddet med hjälp av ett frågeformulär kring föräldrarnas upplevelse av sitt föräldraskap. Enkätundersökningen föregicks av en föreläsning med temat föräldraskap i förändring. Både enkäten och föreläsningen genomfördes med föräldrar på tre daghem och föräldrar till en klass i årskurs sju under hösten 2017.

Föräldrar har i dag stor kunskap om barn och deras utveckling och är generellt mycket pålästa om detta. Föräldrar har god teoretisk kunskap men har ändå svårt att veta hur de skall göra i praktiken. (Gustafsson, 2015, s. 59). Många föräldrar går runt med en gnagande osäkerhet i sitt föräldraskap (Juul, 2005, s. 7–9).

Ansvar för barnets välmående är i första hand föräldrarnas och vårdnadshavarens. De är skyldiga att sörja för barnets uppfostran samt omvårdnad och har rätt att bestämma hur barnets uppfostran och vårdnad ordnas. I barnskyddslagen (2007/417) betonas att samhället bör stöda föräldrarna i deras roll och i ett tidigt skede erbjuda stöd och hjälp. Barnet och familjen ska vid behov i ett tidigt skede vägledas till barnskyddet. Alla som arbetar med barn och ungdomar har enligt barnskyddslagen skyldighet att göra en anmälan till de som ansvarar för socialvården i kommunen om de upptäcker att ett barns vård och omsorg eller barnets utveckling äventyras. 2014 lades § 25 a till i barnskyddslagen för att sänka tröskeln när det gäller anmälan till sociala myndigheter beträffande oro över barns välbefinnande. Paragrafen behandlar barnskyddsanmälan i form av en orosanmälan, som i lagen benämns kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet. En orosanmälan kan göras av vem som helst.

Inledningsvis presenteras en genomgång av litteraturen gällande samhällets förändring när det gäller synen på uppfostran, föräldrarollen och familjestrukturen. Sedan följer en kort presentation av orosanmälan inom ramen för socialt arbete och barnskydd och slutligen en kort presentation av didaktikens grunder.

1.1 Socialisering och samhällets förändring

På 50-talet var det kyrkan, skolan och familjen som tillsammans bestämde regler och normer för samhället, vilket konstruerade en mer enhetlig ram än den som råder

i dag. När kyrkan, skolan och familjen utgjorde mallen för hur saker och ting skulle vara och skötas hade de därmed monopol på normer och värderingar vilket gjorde att det blev ganska samma för alla. (Madsen, 2001, s. 97–98).

Socialisering innebär att en individ lär sig de regler och normer som gäller i samhället. Det handlar inte bara om uttalade regler utan även att läsa av andra samt att veta vad som passar sig var, hur och när. (Madsen 2001, s.96–97).

Herman Gieseckes teori förklarar socialiseringen som en process med brytningar och motsättningar (Madsen, 2001). Socialiseringen är inte entydig, utan motstridig i och med att socialiseringen kommer från platser som exempelvis; familjen, skolan, medier, kamrater, fritidsaktiviteter osv. som har normer eller värderingar som krockar med varandra. (Madsen, 2001, s. 97).

Känslomässiga programmeringar som ligger till grund för barn och ungdomars beteende skapas ofta i möten med vuxna. Upprepade händelser som barnet har utsatts för eller har bevittnat, som exempelvis familjevåld eller allvarliga konflikter, påverkar hur barnet kommer att fungera i möten med andra men även i andra situationer. Ju starkare känslomässig påverkan, desto starkare kommer den negativa programmeringen att bli. Många av dessa emotionella avtryck är sådana som vi är medvetna om. (Mattila, 2013. s. 59).

Idag socialiseras barnet på ett sätt inom familjen, där det främst handlar om en intimsfär starkt knuten till känslor och normer i de nära relationerna, samt ett samspel mellan personer som bygger på behovstillfredsställelse. När barnet kommer till daghemmet möter det ett annat normsystem, senare ytterligare ett i skolan osv. På dessa platser krävs det andra saker av barnet än vad familjen kräver inom intimsfären. Om man ytterligare lägger till sociala medier så förstår man att det kommer väldigt många budskap om hur barnet skall vara på olika platser och ansvaret för socialiseringen blir ett ansvar som i hög grad tenderar att vara barnets eget. Om barnet lyckas bemästra socialiseringsprocessen blir samspelet positivt. Misslyckas barnet påverkas identitetsbildningen negativt. Med rådande system finns en större frihet att själv välja men också en förödande risk om man inte lyckas. (Madsen, 2001, s. 97–98).

Barn idag har flera socialiseringsrum. Det primära socialiseringsrummet är hemmet, och åtföljs av förskolan. Hos de föräldrar som väljer att inte leva ihop mer får barnet ett tredje socialiseringsrum, nämligen ett hem till med husregler. Sedan tillkommer

fritidshemmet osv. I dag ser husregler olika ut i olika hem, vilket de inte gjorde förr i tiden då det såg ungefär lika ut när det gällde hur familjer skulle leva. Förskolelärare och barnpsykolog Margrethe Brun Hansen (2006) påpekar att barn behöver fasta regler för exempelvis när de skall gå och lägga sig och stiga upp, och att konsekventa regler kan utgöra en utmaning idag när socialiseringsrummen är många och varierande. (Brun Hansen, 2006, s. 93–94).

1.1.1 Det normlösa samhället

Madsen (2001) tolkar Erling Lars Dales sätt att beskriva uppfostran och socialisering som att uppfostran är en planerad överförande process av kunskap och kultur från generation till generation, medan socialisering är en icke planerad process där samspelet mellan människor på samhälls nivå påverkar barns handlingar och medvetande. Madsen menar att samhället har blivit anomiskt, det vill säga normlöst. Motsättningsfulla normer leder till att föräldrar blir eftergivna i sin uppfostransroll, vilket i sin tur leder till att relationen mellan uppfostrare och de som uppfostras hotas att upplösas eller suddas ut (Madsen, 2001, s. 98–99).

För att barnet skall bli uppfostrad måste den vuxna parten ta ansvar för uppfostran och vägleda samt sanktionera beteenden som blir resultatet av uppfostran. Madsen (2001, s. 126) menar att auktoriteten har glidit ur händerna på de vuxna i vårt normpluralistiska samhälle. Utan auktoriteten blir föräldrar rådvilla och eftergivna och får svårt att veta vilka normer uppfostran skall bygga på. (Madsen, 2001, s. 126). Det faktum att samhället genomgår snabba förändringar och att de vuxna inte känner till ungdomarnas värld leder till att de vuxnas normer för uppfostran blir föråldrade, vilket i sin tur betyder att barnen inte får med sig rätt verktyg för att klara av de krav som vuxna ställer på dem i vuxenlivet (Hwang & Nilsson, 2012, s. 56).

Lars H Gustafsson (2000) hänvisar till det afrikanska ordspråket att det krävs en by för att uppfostra ett barn. Gustafsson (2000) funderar hur det ser ut i dag; vart byn tagit vägen och var är alla vuxna som kunde finnas runt ett barn tidigare finns. Det pratas positivt om att föräldrar (oftast mamman) har möjlighet att stanna hemma längre med barnet, men den tiden blir ofta ganska ensam för både barn och förälder. Tilläggas bör att mor och farföräldrar mera sällan finns i familjens närområde idag. En annan förändring är att syskonskarorna i dag inte är lika stora och byn runt familjen eller barnet erbjuder inte samma stöd som tidigare. Istället för att blicka bakåt och jämföra med hur det var kanske sin egen barndom, behöver föräldrar i

dag tänka om och hitta egna vägar i uppfostran. Vuxna och föräldrar behöver se sig om för att se hur byn i dag ser ut. Föräldrarna är viktiga, men hur ser hjälpen runt omkring i närsamhället ut? Det finns ofta många vuxna runt ett barn men dessa vuxna glömmer att kommunicera med varandra. Enligt Gustafsson (2000, s 29) så måste vuxna sluta fundera på vems fel det är när något går tokigt, det som är viktigt är att barnen är allas ansvar. (H, Gustafsson, 2000, s 29)

Boglind, Eliaeson & Månson (2014) hänvisar till Emile Durkheim, som sade att anomi mera handlar om själva förändringen än vad som faktiskt sker i situationerna även om de är positiva. Durkheim jämförde människans behov med djurens och menar att djurens behov och drifter är automatiskt reglerade, medan människans behov verkar vara hur stora som helst; de som har det bättre mår sämre, om man har mycket vill man ha mer, att ha tillfredsställt höga behov stimulerar efter mer. Resultatet blir att man aldrig är nöjd, man blir rastlös, får tråkigt och målen nås aldrig. Det här är överflödets anomi menar Durkheim, vilket är typiskt för ett modernt samhälle som i dag. (Boglind, Eliaeson & Månson, 2014, s. 288)

Boglind et. al. (2014) påpekar att människors behov och önsknings av livet inte har något att göra med moraliska begränsningar och att nivån över vad man önskar höjs hela tiden. Därtill har staten inte begränsat hur mycket man kan önska av de ekonomiska processerna och man kan då heller inte uppnå social fred. Boglind et. al. (2014) lyfter fram Durkheims påpekande att anomi är att vara fattig på moral och inte ekonomi, så svaret är inte att tillföra ekonomiska resurser, ett av svaret på problemet är delaktighet och gemenskap. Moralen i det moderna samhället måste basera sig på disciplin och tydliga regler, målsättningen måste vara kollektiv och implementeras av individer i grupper där de normaliseras (Boglind, Eliaeson & Månson, 2014, s. 296–302)

1.1.2 Det kulturella överlämnandet

I det förindustriella samhället var barnen delaktiga i gårdsbruket eller i det som föräldrarna sysslade med, familjen gick i kyrkan och barnen gick i skolan. Detta i det stora hela det som utgjorde vardagen och på detta sätt förde man vidare normer, värderingar samt kunskap till följande generation och det var det som utgjorde kärnan i uppfostran (Madsen, 2001, s. 124). När samhället är statiskt eller förändras mycket långsamt är föräldrarnas kunskap användbar för nästa generation. Då kan även vuxnas erfarenheter vara till nytta för den följande generationen. Idag kan man

inte ta med barnen på sina arbeten i samma utsträckning och det finns kanske inte samma målsättning att lära dem det föräldrarna gör på sina arbeten eftersom barnen själva kanske väljer någon helt annan sysselsättning. (Madsen, 2001, s. 124–125).

Industrialiseringen medförde att det uppstod stora skillnader i samhällsuppfattningen mellan generationerna. När utvecklingen sker i takt med generationsskifte kan föräldrarnas kunskap och erfarenheter fungera som handledning för nästa generation, som utgående från detta kan skapa nya och annorlunda erfarenheter än sina föräldrar. I det traditionsstyrda samhället var det skolan och industrisamhället som lärde barnen om livet. Idag kan man inte längre förmedla det som barn behöver veta på det sättet utan det behöver kompletteras genom andra samhällsliga insatser. Mängden information som nästa generation ska tillgodogöra sig i dagens samhälle är massiv (Madsen, 2001, s. 125). Förändringarna sker snabbt, föräldrarnas erfarenheter och kunskaper föråldras även de snabbt. Detta hotar att kullkasta förhållandet mellan vuxna och barn ifråga om auktoritet och ansvarsförhållandet (Madsen, 2001, s. 125–126).

Vuxna har inte längre tillgång till den äldre generationens råd och tips i samma utsträckning som tidigare. En av orsakerna är att vi geografiskt flyttar runt mycket mer och de spontana kontakterna med människor som står oss nära blir färre. Traditioner och gamla sociala nätverk upprätthålls inte längre på samma sätt. Detta har dock gett mera utrymme åt barnen. Envägskommunikationen som fanns mellan föräldrar och barn har förändrats. Man lyssnar mer på barnen, man ser på barn på ett nytt synsätt och tar mer hänsyn till deras behov (Grandelius, 2007, s. 37–38).

1.1.3 Strukturella förändringar

Familjeforskningen över lag fokuserat mycket på familjens inre som organisering, ekonomi, juridiska frågor runt föräldraskapet och frågor som rör vuxna och föräldrarnas relation. Här har man inte tittat på barnet som en egen individ. Medan man inom barnpedagogiken ägnat stort intresse för socialt samspel, pedagogik samt hur lärandet fungerat (Johansson et al. 2013, s. 27–28).

Stora ekonomiska och strukturella skillnader har ägt rum under och efterkrigstiden, vilket gjort det möjligt för välfärden att blomma, men den har också erbjudit båda föräldrarna i familjer att arbeta. Välfärden och de strukturella förändringarna har skapat förutsättningar för skolor, fritidsverksamheter, föräldraförsäkring och även

barnbidrag. Det här har öppnat dörren för olika familjearrangemang, männen har exempelvis klivit in i barnens liv på ett nytt sätt genom mer pappaledigheter. (Johansson et al. 2013, s.15).

De förändringar som skett i familjelivet och dess påverkan på hur man ser på barn och ungdomar har lett till en stark individualisering. Enskilda individer skall ha möjligheter att utvecklas i egen riktning, vilket syns i pedagogiken men även i litteratur som ges till föräldrar som rådgivningslitteratur. Det handlar om att alla som ingår i familjen skall vara med och fatta beslut eller involveras i sådant som rör dem. Nyckelord inom familjen är respekt, demokrati, delaktighet, kommunikation och interaktion. Här ser man på barnet som en del som skall vara med eftersom det är kompetent. (Lindgren & Hellman, 2013, s. 28). Jesper Juul (familjeterapeut) menar att det inte skall vara någon skillnad på man och kvinna, vuxna och barn, gamla och unga. Det här säger Juul inte för att betona skillnader utan för att alla borde vara lika värda. (Juul 2005, s. 17).

Lars H Gustafsson (2015) menar att barn är sårbara och måste skyddas men det betyder inte att de skall sättas på en piedestal och vara mera än människor. Barn har rätt till en känsla av värdighet och att känna att de duger, men detta förhindrar enligt Gustafsson (2015) inte att man ibland måste ta ett alvarligt samtal med dem precis som man gör med andra medmänniskor. Men viktigt är att den som är vuxen inte berövar barnet på dess känsla av värdighet. (Gustafsson, 2015, s. 119–120)

Fokus ligger i dag på barns självbestämmanderätt och man pratar mycket om barnens rättigheter men man saknar samhällssyn för hur de barn skall göra som inte är nöjda med sin familjesituation (Johansson et al. 2013, s. 30).

Om man blandar osäkerhet och nyfikenhet kommer vi till det som har hänt i Europa i många familjer enligt Jesper Juul (2005). I föräldraskapet har alltid funnits osäkerhet men föräldrarna har inte varit lika öppna med detta. Rätt och fel är inte lika tydligt som det var några generationer bakåt. På 1960-talet var det exempelvis mer tydligt vad barn/ungdomar kunde och fick göra, detta märktes också om man såg sig runt samhället medan det i dag är svårare att se sig om för att se vad det är för regler och normer som gäller. Barnen/ungdomarna har en snabb och lätt kommunikation via media med andra om hur de uppfattar att det ser ut, medan föräldrar skall ta reda på vad experterna, lärarna, psykologer osv. tycker för att bilda sig en uppfattning om hur de skall förhålla sig. Många föräldrar går runt med en

gnagande osäkerhet om hur de skall göra. För snart ett halvt sekel sedan fanns det färre men tydligare ledare i samhället som hade klara värdeföreställningar som hördes i debatter offentligt, i skolans undervisning och pedagogik samt i kyrkan som då hade en betydande roll för den moraliska grunden. I dag kan det vara svårt att veta vad ett politiskt parti verkligen har för ideologi eller människosyn, skolan har en osäkrare framhållning och t.o.m. kyrkan har svårare att tydligt uttala sina (Juul 2005, s. 7–9).

Lars H Gustafsson (2000) menar att föräldrar idag upplever att det inte spelar någon roll vad de gör eftersom det ändå är daghemspersonal, skola och socialtjänst som vet bäst. Det kan lätt upplevas som att alla de som finns och verkar runt barnen har en utbildning och det har inte föräldrarna. Den tid som föräldrar i dag har med sina barn är ofta de timmar då alla är trötta efter en lång dag på dagis, skola eller arbete. Då är det svårt att orka med att ta konflikter. (H, Gustafsson, 2000, s 28–29)

Johansson et al. (2013) påpekar att barndomstiden blivit kortare samtidigt som ungdomsåren blivit längre. Att barndomen blivit kortare under de senaste 50 åren och att tonårsperioden kommer tidigare tror man att beror på att barnen fysiskt blir vuxna tidigare. Det här betyder att tiden från det att barn blir pubertala tills dess de flyttat hemifrån har blivit längre. Samtidigt som ungdomstiden har förlängts så har vuxna förväntningar om att ungdomarna eller de unga vuxna skall tänka och agera på ett vuxet sätt. De strukturella ramarna ändras ständigt men också betydelsen av att vara vuxen i samhället. (Johansson et al. 2013, s.188–190)

Johansson et al. (2013, s. 199) menar att en stor förändring för dagens ungdom är att de i dag skall göra så många val bara när det gäller sin utbildning som föräldrar tidigare bestämde åt sina barn.

1.1.4 Självförvaltning

Bent Madsen (2001) har framlagt en teori om hur vårt samhälle och även föräldrars roller kan förändras över tid. En förändring som Madsen (2001) kallar självförvaltningsstat handlar om att människor inte är styrda av staten utan att det finns ett samspel mellan medborgare och stat, där staten är lyhörd för vad medborgarna vill. Det är alltså viktigt att ha en åsikt och inte bara ledas av andra (Madsen, 2001, s. 31).

Madsens (2001) pratar om familjeorientering och socialpedagogiskt arbete och menar att barns bästa plats är i familjen (familjeorientering). Ett aktivt stöd till

familjen så långt det bara är möjligt är att föredra. Om man lyfter ut en person ur familjen och problemet är i familjen som en helhet så kommer problemet att finnas kvar då personen kommer tillbaka. Han menar vidare att man idag vet att det i de flesta fall är bäst att inte omhänderta barn utan att hjälpa familjen då det är möjligt (Madsen, 2001, s. 42).

1.2 Moderna familjer

Här följer några ex. på olika familjestrukturer som finns i dag och hur det påverkar barnen och föräldrarna.

1.2.1 Service och curling familjer

Brun Hansen (2006) menar att samhället ständigt förändras. Även synen på hur barnen skall förstås, pedagogiken, teorier och tankar förändras. Brun Hansen (2006) hävdar att den generation som var barn på 1970-talet i Sverige, och var unga på 1980-talet och vuxna på 1990-talet, var de första som blev fostrade av professionell förskolepersonal och deras föräldrar var den första föräldragenerationen där båda föräldrarna rört sig på arbetsmarknaden. Brun Hansen (2006) så tycker sig se specifika egenskaper hos just denna föräldragrupp. De kan ställa krav, de vill framåt i livet, de kräver kvalitet, de tycker att det är naturligt att deras barn är på förskola. De upplever detta som en rättighet och de kan definiera sina egna behov. Den här generationen fick enligt Brun Hansen (2006) mycket synlig omsorg (de synliga och materiella) men väldigt lite om de alls fick någon osynlig omsorg (sedd och uppskattad för den du är). Brun Hansen menar vidare att detta påverkat dem i deras föräldraroll på ett sådant sätt att de har svårt att förstå sina barns känslor, de har svårt att säga emot sina barn, de har svårt att gå in i föräldrarollens ledarskap, de har lätt för att se sina behov och tillfredsställa dem men svårt att se andras behov och är inte socialt engagerade. Dessa föräldrar är ofta serviceföräldrar som ger service till sina barn så att de skall ha de så bra som det bara är möjligt och gärna lite till. Dessa föräldrar kännetecknas också av att de ofta har bråttom (är stressade) och har dåligt samvete för att de satsar på kvalitets tid med barnen istället för kvantitet, de tänker att deras barn skall få den typen av omsorg som de inte fått via specialister och pedagoger och de har generellt liten respekt för auktoriteter. Dessa föräldrar undviker konflikter även om barnen inte hållit vad de kommit överens om (Brun Hansen, 2006, s. 55–59).

Föräldrar har i dag en stor kunskap om barn och de är generellt mycket pålästa om detta. Föräldrar har alltså bra med teoretisk kunskap men har svårt att veta hur de skall göra i praktiken (Gustafsson, 2015). Äldre generationer var kanske inte lika pålästa men de umgicks mera med sina barn. De växte ofta upp i stora familjer med många syskon, vilket gjorde att de äldre barnen fick träna på att trösta eller vyssa ett oroligt barn. I dag finns fler som får barn som aldrig hållit i ett barn tidigare. Det här kan göra att föräldrar trots att de läst på inte vet vad barn gör i olika utvecklingsskeden i livet och det kan göra att föräldrar tolkar fel eller kräver för mycket av sina barn (H, Gustafsson, 2015. S. 59–60).

I servicefamiljer vill föräldrarna sitt barns bästa och de är beredda att slå knut på sig själva för att få till det för sina barn (Brun Hansen, 2006). Dessa barn får mycket synlig omsorg i form av exempelvis hela rena fina kläder eller annan utrustning och de har ofta massor av aktiviteter, men det råder ofta brist på osynlig omsorg som att bli förstörd och bekräftad. De här barnen blir sällan bra på socialt samspel, de beskrivs som barn med kontaktsvårigheter, bortskämda och egoistiska. De har bett om att bli sedda, att få kontakt, närhet, involvering och engagemang med och av vuxna, men de har inte blivit förstörda (Brun Hansen, 2006, s. 45).

2004 dök ordet och fenomenet curling föräldrar upp i Sverige som ett nytt ord i språknämndens lista över nya ord. Barn till curling föräldrar växer upp med begränsade livserfarenheter och brister i sin visdom (Carling & Cleve, 2005, 11–13). Att vara curling förälder innebär att föräldern försöker sopa bort alla bekymmer i barnets väg så att det skall vara problemfritt för barnet i sin väg framåt. Barnen däremot har ingen aning om hur de skall hantera sina problem och de har heller aldrig behövt reda upp besvärliga situationer. Dessa barn riskerar att bli krävande även om de i samspel tvingas att slipa bort de värsta fasonerna med andra barn i dagis och skola. Att överbeskydda barnen genom att alltid tänka säkert skapar allt ängsligare föräldrar och hur rustar man då barnen för deras kommande liv. Dessa föräldrar orkar inte heller ta konflikter med sina barn och barnen får jättestort utrymme ekonomiskt, psykologiskt och tidsmässigt (Carling & Cleve, 2005, s.12–15).

Vuxna kan lära ut social kompetens genom att umgås med sina barn, bekräfta barnen, läsa av dem och hjälpa dem att förstå konsekvenserna av sitt handlande. Enligt Brun Hansen (2006) är det viktigare vad som händer när vuxna är tillsammans med sina barn (processen) än vad de gör (produkten). (Brun Hansen, 2006, s. 41).

Bengt Grandelius (2007) menar att många föräldrar litar så lite på sig själva som en följd av samtidens "experter" att de inte tror att de kan lösa vardagliga problem med sina barn. Han menar att detta till stor del handlar om att vuxna pratar för lite med varandra om uppfostran samt relationen mellan föräldrar och barn. Föräldrar har begränsad tillgång till uppfostringstraditioner som de tror på och stödet blir istället böcker om barnuppfostran och beteende (Grandelius, 2007, s. 56–57).

Madsen (2001) har också påpekat att samtidigt som föräldrar får svårare och svårare att orientera sig i föräldrarollen så finns allt fler experter på familjer och barn som föräldrarna i all välmening lyssnar på. Föräldrar vill sina barn väl men om de bara skall lyssna på råd från experter så tappar de sin egen föräldraroll och deras egna erfarenheter ogiltigförklaras. Ett annat problem med detta kan vara att föräldrarna glömmar att förmedla sina personliga erfarenheter till sina barn och följer bara slaviskt det som experterna förmedlar (Madsen, 2001, s. 129–130).

Även Grandelius (2007) pratar om att den egna livserfarenheten är viktig och hjälper föräldrar en god bit på vägen, i motsats till att bara lyssna på experter. Experternas råd är bra men föräldrar måste våga lita på sig själva och sitt omdöme (Grandelius, 2007, s. 56).

1.2.2 Den iscensättande familjen

Föräldrar i den iscensättande familjen behandlar barnen som andra vuxna, de förväntas passa in i vuxenvärlden genom att veta hur de skall var på caféer och konstutställningar redan i tre- fyra års ålder. De betraktar också sina barn som projekt, som ett bevis på att föräldrarna lyckats och att de är bra, barnen skall vara populära, söta, roliga, duktiga, utåtriktade osv. (Brun Hansen, 2006, s. 66–68). Föräldrarna vill skydda sina barn från omvärlden genom att allt skall vara rättvist. Dessa föräldrar organiserar och planerar barnens liv utifrån vad som passar deras behov och planer utan att vara intresserade av vad barnen vill och föräldrarnas största problem är ofta att de har svårt att vara intuitiva och lyhörda. (Brun Hansen, 2006, s. 62–64). Svaret på hur föräldrar har förlorat sin intuition tror Brun Hansen (2006, s. 24) att beror på att professionella, psykologer och pedagoger under de senaste 20–25 åren bidragit till att avprogrammera föräldrar från föräldraintuitionen.

Det aktiva barnet i den iscensättande familjen har en låg tröskel till sinnesintryck och de har svårt att hitta lugn. De behöver hjälp av vuxna för att förstå samspel. När föräldrar ställer för höga krav på ett barn som kanske inte nått så långt

mognadsmässigt så blir barnet stressat och överaktivt. De här barnen utvecklar en låg självkänsla, de är våldsamma och kämpar för att bli sedda. De känner sig ensamma och längtar efter kärlek samt de kan inte visa sig svaga. Föräldrarna försöker strama upp reglerna och ställer ännu högre krav. Det resulterar i att barnen känner sig oälskade och avvisade. Föräldrarna borde istället ge upp manuskriptet och låta barnen skriva sina egna manuskript. (Brun Hansen, 2006, s. 72–73).

1.2.3 Dysfunktionella familjer

Enligt Philips (2013) är en familj en grupp människor som genom släktband eller andra relationer hör ihop. I det gamla jordbrukssamhället var det vanligt med storfamiljer som kunde vara en familj som bodde ihop med tex. en eller flera mor eller farföräldrar, eller syskon. I dag pratar vi om kärnfamiljer som är två föräldrar och deras barn som de har tillsammans. Under de senaste decennierna har det blivit vanligare med ombildade familjer där det finns barn från ett tidigare förhållande som lever med i nybildade familjer. En ytterligare familjekonstellation är ensamstående föräldrar med barn (Philips, 2013, s. 47).

Dysfunktionella familjer är sådana som inte fungerar så bra eller inte alls. Det kan vara störningar i relationerna mellan familjemedlemmar som i sin tur kan leda till att familjen inte kan förmedla, ge fysiskt eller psykiskt välmående till varandra som de borde till barnet. Exempel på orsaker kan vara missbruk, fysisk och psykisk misshandel, sexuella övergrepp inom familjen eller psykisk sjukdom. Alla dessa missförhållanden skapar problem och ger barnen en extra börda att bära och därför är det bra om familjen kan få hjälp och stöd. De barn som växer upp i dylika missförhållanden kommer att flytta hemifrån med något helt annat i sin mentala ryggsäck än barnen från fungerande familjer. Barn från dysfunktionella familjer har redan från början fått en skev uppfattning om vad som är normalt. Det är först när de blir äldre som de eventuellt kan se objektivet på familjeförhållanden i sina hem. Risken är att dessa barn tar med sig den dysfunktionella familjens beteende när de själva skapar en familj (Philips, 2013, s. 48).

1.3 Föräldraskapet som relation

Neufeld & Maté (2009) beskriver föräldraskap som en relation. Relationen har i tidigare generationer varit självklar och i den aktiverades instinkter som är mycket viktigare än samtida experternas åsikter. För nutidens föräldrar finns det någon form

av krav på att de skall göra rätt i alla situationer. Det här gör att föräldrars intuition glöms bort eller den hinns inte med eftersom de skall ta del av vad alla experter säger. Men det är inte bara intuitionen som försummas utan även relationen till barnen. Enligt Neufeld & Maté (2009) måste föräldrar bli mer medvetna om vad det är som saknas när barnet inte fungerar i skolan eller hemma. Om föräldrar inser detta så kan de återinrätta sitt föräldraskap och vara föräldrar utan att använda maktmedel och ändå återfå lydnad, samarbetsvilja och respekt. (Neufeld & Maté, 2009, s. 10)

Anknytningen är enligt Neufufeld & Maté (2009, s. 345) den drift eller relation som driver och upprätthåller närhet. Anknytningen är det som påverkar hur relationen kommer att bli och vilken påverkan som föräldrarna kommer att ha. Anknytningen är inte ett beteende som går att lära sig utan en samhörighet som alla borde sträva efter. Om känslomässig närhet skapas så kommer barnet att utveckla en psykologisk intimitet. Då kommer barnet att vara lättare att fostra och undervisa. Det som är viktigt för barnet är vem föräldern är för honom/henne och inte vad föräldern gör. Om barnet söker den vuxnes kontakt så kan den vuxne ge vägledning, trösta och fostra. Det kommer inte att spela någon roll hur mycket föräldrautbildning, experthjälp eller hur mycket kärlek föräldrar än ger om det inte finns en anknytning. Föräldrar har inte blivit sämre på att visa kärlek eller har inte heller mindre kunskap. Det är inte heller så att barnen inte skulle behöva kärlek i större eller mindre utsträckning än tidigare. Däremot har kulturen och samhället förändrats när det gäller synen på hur barnen skall fostras (Neufeld & Maté, 2009, s. 23).

Även om relationen mellan föräldrarna och barn är bra och stark kommer den ändå att "ifrågasättas" och prövas då barnen kommer ut i samhället. Anknytningen som skapats kommer att prövas och det bli svårare att upprätthålla föräldrarollen. Det är ett fenomen som författarna Neufeld & Maté (2009) kallar för jämnårigorientering, det spelar en avgörande roll för föräldrar när ungdomar i allt större utsträckning vänder sig till jämnåriga i stället för till vuxna/föräldrar. Det verkar helt enkelt ha blivit svårare att vara förälder trots att barnen är lika älskade. Neufeld & Maté (2009) kallar det här för en störning eftersom de anser att det är en rubbning av den naturliga ordningen där vuxna som mammor, pappor, lärare eller andra vuxna som har ansvar för barnen fungerar som fostrare. Istället är det barnen/ungdomarna som fostrar varandra. (Neufeld & Maté, 2009, s.23–24). Vidare menar Neufeld & Maté (2009) att hoppet inte behöver vara ute för vuxna och föräldrar. Föräldrars och barns

relation behöver återfå sin form där det sen blir naturligt att fostra med hjälp av intuition. Föräldrar/fostrare behöver vara tillsammans med sina barn så att de vet vad de behöver och handledningen blir då ett naturligt inslag igen. Då kommer inte experterna att behövas i samma utsträckning. (Neufeld & Maté, 2009, s.30).

1.4 Gränser

Juul (2009) hävdar att det var mycket lättare att sätta gränser för barn för tjugofem – trettio år sedan än vad det är i dag. Det fanns en större samhällelig överenskommelse som innebar att alla hade ganska lika gränser. Det var i den bemärkelsen lättare att vara vuxen och förälder. Om föräldern kände sig osäker kunde han eller hon ringa till släkt och vänner för att få tips, man fick ett starkt stöd från omvärlden. Det var skillnad på vilken samhällsklass man tillhörde, men just det att man viste vilka regler eller gränser som gällde i ens egen klass gav trygghet. (Juul, 2009, s. 21)

Enligt Juul (2009, s.23) mår barn bäst av att växa upp i familjer med gränser. Juul menar vidare att det i dag finns två typer av föräldrar; den första gruppen upplever att barn är respektlösa och upproriska och i den andra gruppen slutar det med att det är barnen som styr hela hemmet. Om föräldrar/vuxna inte tar ansvar för sin upplevelse av svaghet kommer barnet att kämpa för att få kontrollen. Det här kan sluta i en maktkamp om det går riktigt illa. Relationen mellan den vuxna/föräldern och barnet kommer att försvagas, och ju mer den försvagas desto större risk att den vuxna/föräldern blir utbytt mot någon annan och oftast någon jämnårig. (Neufeld & Maté, 2009, s. 116–117)

Nytt i föräldraskapet enligt Juul (2009, s.24) är att gränserna inte skall påminna om ett elstängsel, utan att det skall handla om personliga gränser. Det går inte längre att titta på vad som är vanligt när det gäller gränsdragning, vad som anses rätt eller korrekt. Det viktiga är att föräldrar vet vem de själva är och vem deras barn är, samt att det måste få ta sin tid. Man pratar i dag om att vissa barn söker eller behöver mer gränser men Jesper Juul förklarar det så här: ”aha, där har vi ett barn som letar efter sina föräldrar, ett barn med en brinnande längtan efter att få veta vem mamma och pappa är och vad de står för” (Juul, 2009, s. 24). Om inte föräldrarna känner sig själva och vet vad de står för blir barnen besvärliga och svåra att styra. Det går inte att bara spela förälder, man måste vara ärlig (Juul, 2009, s. 23–25).

Brun Hansen (2006) håller med om att det gamla auktoritära sättet att sätta gränser inte fungerar längre eftersom barn är mer självmedvetna och rädslan för auktoriteter har nästan försvunnit helt. Vuxna behöver ändå veta att barn fortfarande behöver gränser och vuxna måste lära sig hur man sätter gränser för barnen i dag. Respekten kommer inte naturligt bara för att vi är psykologer, lärare eller föräldrar. Vuxna/föräldrar skapar respekt genom samspel med barnen. Genom att som vuxen visa vad som är viktiga gränser för henne/honom, vad gruppen har för regler, vilka regler som finns i skolan och på kaféet etc. kan vi lära våra barn vad de olika platserna och människorna önskar och förväntar sig av dem. Men vuxna måste också värna om att barnets gränser respekteras, lära dem att säga nej till de som de upplever kränkande (Brun Hansen, 2006, s. 89–90)

Det tar tid att vara förälder och utvecklingen sker tillsammans med barnet/barnen och föräldrar inspireras av barnen. Barn vill samarbeta med sina föräldrar då känner de sig lyckade och bra, medan kritik har en motsatt effekt. Barn skall inte heller vara rädda för konsekvenser, det är som ett gift mot en bra och nära kontakt mellan barn och föräldrar. Det samma gäller faktiskt i kontakten mellan vuxna. Om vi kan lära oss bemöta barnen med respekt när de säger att de inte vill, då kommer vi att lära barnen att möta andra människors gränser med respekt (Juul, 2009, 26–29).

1.4.1 Vuxet ledarskap

Det finns många föräldrar i dag som har svårt att få barnen att göra det som de ber dem om, exempelvis göra läxor, bädda sängen, hjälpa till hemma osv. Lösningen ligger inte i utbildning för föräldrarna enligt Neufeld & Maté (2009) utan att makten skapas i anknytningsrelationen. När barn föds är det naturligt att de är beroende av sina föräldrar och det gäller att fortsätta vara behövd som förälder/vuxen så att barnen fortsätter att förlita sig till den vuxne/föräldern. Den som barnet väljer att förlita sig på kommer att ha makten att fostra. I beroendeställningen finns trygghet, tillhörighet, stöd och bekräftelse. Allt detta bestäms inte utifrån att det är bra eller dåligt utan utifrån om barnet förlitar sig på omsorgsgivaren eller inte (Neufeld & Maté, 2009, s 77–79).

Föräldrar har ofta så bråttom med att barnen skall klara av saker själva så att de glömmer bort att barnen/ungdomarna faktiskt fortfarande är beroende av vuxna. Självständigheten hos barn kan ses som ett pris på beroendet av föräldrarna. Barn kan vara självständiga men vuxna får inte glömma att de måste finnas kvar för att

vägleda. Vuxna vill alltså att barn skall vara självständiga men samtidigt fortfarande komma till dem för råd och tips, vilket barnen inte kommer att göra när de märkt att de får råd, uppmärksamhet, samhörighet och förståelsen någon annanstans (Neufeld & Maté, 2009, s. 80).

1.4.2 Förändrade krav på barnen

Margrethe Brun Hansen (2006) menar att vi vuxna har börjat ställa för stora krav på barnen som de inte klarar av att ta ansvar för. Ett resultat av det är att allt fler barn får diagnoser eftersom vuxna överlåtit ansvaret för barnens egen barndom till dem själva. Barn föds med kompetenser som är fysiska och psykiska men de skall inte ta alla beslut själva och vuxna behövs fortfarande. Istället måste vuxna hjälpa barn genom besvikelser, alla känslor är viktiga och inte kräva att de bara skall foga sig eller klara av dem själva. Vuxna måste ta ansvar för barns samspel med varandra annars kommer inte alla att få ta plats eller bli sedda och hörda. Barn skall inte välja allting som att veta när de är hungriga eller om de behöver vuxen hjälp eller inte, det är brist på osynlig omsorg från vuxna. (Brun Hansen, 2006, s. 13–15). Osynlig omsorg kan tex. vara att lyssna på ett barn som visar att han/hon är mätt genom att svänga sig bort eller knipa ihop munnen genom att respektera detta och inte fortsätta att mata barnet. Att bli sedd och förstådd för den som barnet är. Hur gör en vuxen detta; genom att utgå från barnets känslor och aktiviteter. Synlig omsorg är det fysiska; vård, mat, tillsyn och kärlek. Barn försöker leva upp till roller som vi tillskriver dem som att vara duktig i alla lägen eller bråkig och stöjig (Brun Hansen, 2006, s. 29–30).

Det som kan räknas som positiva egenskaper hos föräldrar är att de ger tid till sina barn vilket betyder att de kommer att lära känna sina barn och de kan då använda sin intuition. Då kan de föräldrarna välja mellan alla expertråd för de vet vad som passar deras barn (Brun Hansen, 2006, s. 77).

1.5 Utsatthet och utanförskap

Att vara i ett utanförskap betyder att personen inte tillhör en grupp eller en samhällsskara som är med i samhällets normer. Som vuxen kan det betyda att personen inte får ta del av arbetsmarknaden utan blir marginaliserad och upplever att den inte får vara en del av samhällets alla gemenskaper. Tyvärr kan detta betyda att den personen inte längre som person är efterfrågad vare sig det gäller arbete,

kollegor eller fritidsvänner. Det går inte att förstå utanförskap om man inte förstår innanförskapet (Cederlund & Berglund, 2015, s. 77).

Ansvar för barns och ungdomars utveckling, hälsa och välmående ligger hos föräldrar. Som förälder är det inte alltid lätt och ibland kan det behövas hjälp utifrån, det väcker mycket känslor som kan vara jobbiga men steget att ta emot hjälp är nog så viktigt att ta. Det kanske inte är många som pratar om att det kan vara jobbigt att vara förälder men alla ställs någon gång inför samma, liknande eller andra utmanande situationer när det gäller sina barn. Att någon gång under sitt föräldraskap behöva stöd är bara friskt och naturligt. Om man vill utveckla sig själv och sitt föräldraskap finns det olika sätt: ett sätt är att gå med i grupper tex. från barnrådgivningen eller andra föräldragrupper, där de kan diskutera det som kan vara påfrestande men också föräldraskapet överlag. Ett annat sätt är att delta i föräldrautbildningar, där det ofta handlar om att förstå barnet och beteenden, bemöta barnet och jobba med kontakten emellan familjemedlemmarna. Det handlar ofta om sådant som är vanligt och i vardagen, gränsdragning, kommunikation, konsekvenser, beröm osv. som är bra att få bolla med någon annan (Mattila, 2013, s.85–97).

Vuxna som möter barn gör det i olika roller i former som förälder, lärare, socialarbetare eller annan vuxen. Alla dessa vuxna lämnar avtryck beroende på bemötande som kan vara positivt eller negativt. De barn som blir bemötta negativt kan om det är återkommande skapa en negativ bild om sig själv samt att de kan börja nedvärdera sig själva. Vuxnas bemötande har således en viktig roll när det gäller ungdomars välmående och skapande av sin självbild, vi kan alla påverka. Desto viktigare är de för de barn och ungdomar som kanske inte har det så bra, att de har möjlighet att få positiv förstärkning av någon som ser just dem, ju tidigare dess bättre (Mattila, 2013, s. 99).

Det finns inga barn eller ungdomar som väljer ett utanförskap eller ett dåligt mående. Det är aldrig ett barns val att bli utestängd från gemenskapen eller att vara utestängd från det som kan utveckla ens personlighet inte heller att vara utåtagerande och destruktiv. Vi vuxna måste komma i håg och att dessa barn också behöver ett tydligt ledarskap, bekräftelse och omsorg av oss vuxna och de kan vi alla bidra med (Mattila, 2013, s. 99).

Att se barn och ungdomars behov är att bryta och förebygga utsatthet och utanförskap. Det finns inget i varken lagstiftning eller i samhällsstruktur som är en orsak till utanförskap, det handlar mer om den organisationskultur samt det individuella mötet med vuxna. Även om det är bra att ha sakkunskap så handlar det sist och slutligen inte om hur hög och bra utbildning den vuxna har utan det viktiga är att skapa förtroende och positivitet i relationen med unga. Det är lättare att samla kunskap än att ha personliga färdigheter och kompetenser som dessa vuxna bör ha. Att ge tid är en viktig funktion i att skapa kontakter och för att kommunicera med barn och unga. Tiden ger barnet/ungdomen tid att knyta an och det är något som de utsatta barnen är i stort behov av. (Mattila, 2013, s. 313–323).

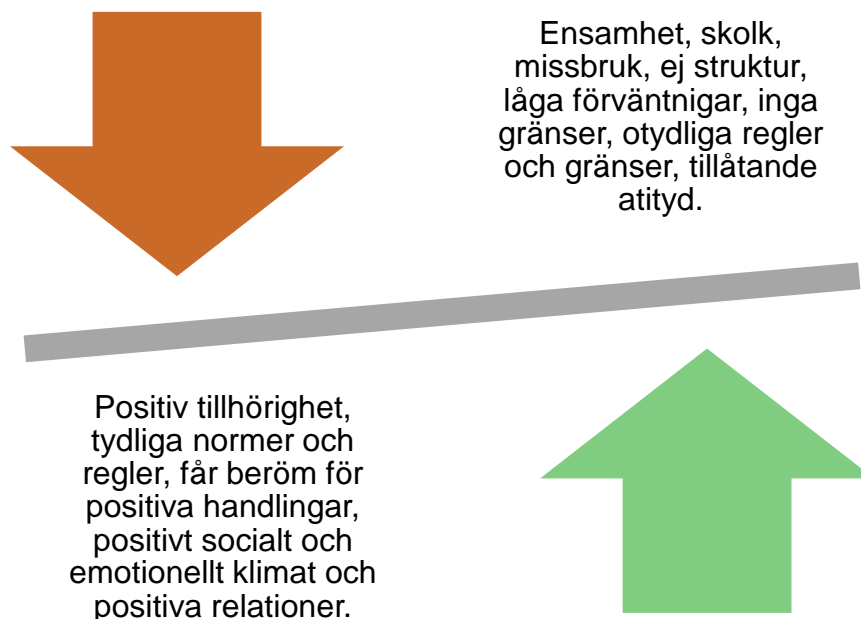
Att bemöta barn och ungdomar negativt kan vara förödande för deras utveckling och de vuxnas negativitet överförs till barnet eller ungdomen. Vuxna kan göra detta av orsaker som tex. barnets släkthistoria, att barnet inte följer normen, har ett avvikande utseende osv. Inställningen som vuxna visar en person som avviker i beteende är viktig, om vi bemöter barn och ungdomar med respekt, förståelse och insiktsfullhet samt har ett positivt bemötande ger det goda förutsättningar för en god utveckling. Tillhörighet är en frisk faktor medan utanförskap och ensamhet är en riskfaktor (Mattila, 2013, s. 148).

Receptet på att lyckas förändra eller påverka barn/ungdomars eventuellt negativa situation är att skapa bärande relationer som skapas via relationer med vuxna som vågar stå upp och finnas till förfogande. Kvalitén på relationen är en viktig komponent om vi skall nå fram och lyckas påverka men även att skapa ett förtroende samt tillit (Mattila, 2015, s. 93).

Detta låter ju inte svårt men orsakerna till vuxna inte blandar sig i kan vara sådant som okunskap i vad ett barn behöver, rädsla för att göra något fel samt ovilja att sätta ett annat barn i centrum kanske framför sitt eget eller så kan det vara för att den vuxna är för bekväm för att göra något (Mattila, 2013, s. 317).

1.5.1 Risk och friskfaktorer

En del barn och ungdomar verkar ha extra bra medfödda personliga egenskaper som ofta benämns skyddsfaktorer. Mattila (2013) tror inte att det är så enkelt att de klarar sig bättre bara för att de besitter dessa egenskaper, vuxnas bemötande och agerande ska också ses som bärande faktorer. Figur 1 nedan presenterar friskfaktorer och riskfaktorer. (Mattila, 2013, s. 151).

Figur 1. Frisk och riskfaktorer enligt Mattila (2013).

När det gäller barn och ungdomar som sticker ut och inte följer regler och normer blir det lätt att människor runt omkring fokuserar på det som är dåligt. Att bara fokusera på riskfaktorer tar väldigt mycket energi och hjälper ingen framåt. (Mattila, 2013, s. 151–153). Genom att fokusera på det som är positivt så motarbetas riskfaktorerna. Det skapar mer positiv energi att jobba för att skapa ordning än att klaga på oordningen (Mattila, 2013, s. 151–153).

Skyddsfaktorer handlar om att se barn och ungdomars grundläggande behov. Om vuxna kan stärka dessa så kan de kompensera riskfaktorerna. Kan vuxna vara positiva förebilder och erbjuda skyddsfaktorer så kan på så vis enligt Mattila (2013) bryta och förebygga utanförskap och utsatthet. (Mattila, 2013, s. 153).

1.6 Socialt arbete

Socialt arbete handlar om att stödja och hjälpa människor så att de får det så bra som för dem är önskvärt.

1.6.1 Socialvårdslagen

Enligt §13 skall ett barn och dess familj utan dröjsmål få socialservice om det är nödvändigt för att trygga barnets utveckling och hälsa under alla tider på dygnet. Servicen skall stöda föräldrarna eller vårdnadshavarna i vård, omsorg och fostran av barnet. (Socialvårdslagen, 2014/1301, § 13).

Enligt §19 så kan barnfamiljer få hemservice om det behövs för att trygga familjens omsorgsuppgift det kan vara pga. sjukdom, skada eller liknande funktionsnedsättning. Hemservicen kan hjälpa med att få hemmet att fungera, det kan vara vård och omsorg, upprätthållande av funktionsförmåga, vård och fostran av barn eller annat som behövs för att klara upp familjens situation så att den fungerar adekvat. Stödtjänsten kan vara att hjälpa till med måltider, klädvård, städning och socialt främjande umgänge. (Socialvårdslagen, 2014/1301, § 19).

1.6.2 Barnskyddslagen

Ansvar för barnets välmående är i första hand föräldrarnas och vårdnadshavarens. De är skyldiga att sörja för barnets uppfostran och omvårdnad och har rätt att bestämma hur barnets uppfostran och vårdnad ordnas. Om föräldrarna av någon orsak inte kan eller förmår ta ansvar för barnet så är det barnskyddet som är ansvariga att ingripa och i första hand stödja familjen (Lastensuojelu, 2018). I barnskyddslagen betonas att samhället förutom att stöda föräldrarna även i ett tidigt skede skall erbjuda stöd och hjälp (2 §). Barnet och familjen ska vid behov vägledas till barnskyddet (Barnskyddslagen, 2007/417).

Barnets bästa skall alltid vara i fokus men det betyder inte att det är förälderns eller barnets vilja som styr beslutet. Barnskyddet skall alltid följa lagen. Barnet har rätt att höras och att delta i den mån det är möjligt, utgående från barnets ålder. Det är viktigt att vara tydlig så att barnet kan förstå vad som kommer att hända. Barn över 12 år har enligt lag rätt att föra talan i utredningar och åsikten skall beaktas (Lastensuojelu, 2018).

Det finns ofta en stor rädsla för att koppla in barnskyddet eftersom att man tror att barnet skall tas hemifrån. I verkligheten försöker barnskyddet sätta in alla möjliga stödåtgärder för att stödja i hemmet så att ingen skall behöva flytta (Lastensuojelu, 2018).

1.6.3 Barnskyddsanmälan

Alla som är anställda för att arbeta med barn och ungdomar eller innehar ett förtroendeuppdrag hos någon aktör vars verksamhet är riktad till barn, eller som utför motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständig yrkesutövare, samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till kommunens barnskyddsmyndighet om de upptäcker att ett barns vård och omsorg

eller barnets utveckling äventyras. (Barnskyddslagen, 2007/417, § 25). Även i de fall barnets eget beteende äventyrar dess säkerhet kräver lagen att behovet av barnskydd utreds:

1.6.4 Orosanmälan

2014 lades § 25 a till i barnskyddslagen för att sänka tröskeln när det gäller anmälan till sociala myndigheter beträffande oro över barns välbefinnande. Paragrafen behandlar orosanmälan, som i lagen benämns kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet. En orosanmälan kan göras av vem som helst. En orosanmälan som görs av någon som berörs av anmälningsplikt enligt § 25 i barnskyddslagen bör göras tillsammans med barnet eller barnets föräldrar utan dröjsmål. Anmälan görs till barnskyddsmyndigheten för att få stödbehovet bedömt.

1.6.5 Maktutövning eller hjälp

I relationen mellan den som ger hjälp och den som tar emot hjälpen finns alltid maktaspekten. I modern tid försöker man tona ner makten och öka hjälpaspekten men nedskärningar i den offentliga sektorn är något som tenderar att ta oss tillbaka till att makten får större del (Skau, 2001, s. 76).

Det är viktigt att skilja på hjälp på systemnivå och personnivå. Systemnivå handlar om hjälpapparatens helhet som normer och regler, värden, maktmedel, resurser, människor och roller osv. På systemnivån finns färdiga ramar för hurdan hjälp hjälpsökaren skall få och vissa system erbjuder mera flexibilitet än andra. System som har mycket svag kontroll och stor frihet kan vara till nackdel för yrkesutövare som har låg kunskap och stor makthunger. De stränga system som inte har någon öppning för yrkesutövarens eget val är låsta och styrda. Men hur styrda systemen än är så finns alltid ett litet utrymme för yrkesutövaren själv tolka eller utöva sin praktik. (Skau, 2001, s. 78–79).

Personnivån handlar om vad yrkesutövaren besitter för förmågor i form av textlivserfarenheter, personlighetsdrag, möjlighet att leva sig in i andra människors liv, professionalitet osv. Yrkesutövaren kan med hjälp av sina personlighetsdrag förstärka eller minska den strukturella makten. De här två systemen (systemnivå och personnivå) är sammanbundna inte kan verka utan varandra. (Skau, 2001, s. 79–80).

1.7 Didaktik

Under antikens tid omfattade didaktik både inläring och undervisning. Ordet härstammar från grekiska verbet *didaskhein* och kan översättas som undervisning på ett aktivt sätt och passivt att lära eller bli undervisad. (Uljens, 1997, s. 19–20).

Didaktisk-metodisk handlingskompetens är en förmåga att handla målinriktat i sitt undervisande men även att närma sig nya problemsituationer som inte alltid går att förutse. Didaktik handlar om hur en lärare på ett begripligt sätt förmedlar kunskap till sina elever/åhörare. Didaktiska frågor som man kan tänka på det gäller vuxenutbildning är vad utbildningen skall innehålla och varför, hur utbildningen skall genomföras och varför samt vem som skall delta och varför. (Hård af Segerstad, Karlsson & Tebelius, 2007, s. 11).

Didaktiken bestämmer varför innehållet eller motivet i det som skall förmedlas väljs; var, när, vad, målet och till vem, medan metodiken handlar om hur informationen förmedlas. Didaktik skulle kunna förklaras som en process i lärande och hur den förverkligas. Men det handlar det inte bara om teori utan även om hur undervisningen förverkligas. (Uljens, 1997, s.9).

Didaktik kan således vara både teori men även praktiska handlingar som utförs av lärare och elever. (Uljens, 1997, s. 18).

1.7.1 Kunskapsförmedling

Lindström och Pennlert (2006, s. 15–16) ifrågasätter om det går att skilja på undervisning, fostran, omsorg, omvårdnad eller underhållning? Ordet undervisning kommer från tyska *unterweisen* där *unter* kan härledas till mellan och *weisen* från forntyska och betyder visa vetande eller klok/vis, att göra något tydligt mellan människor eller att göra någon vis/klok. Målet med undervisning är kunskapsutveckling och att undervisningen är riktad, planerad och målbestämd, samt att den som planerar lärandet riktar fokus på lärandet och hur den som skall lära sig ändrar sitt sätt att uppfatta, förstå eller utföra något. (Lindström & Pennlert, 2006, s. 15–16).

Språket kan vara både exkluderande och inkluderande, något att tänka på då ett budskap skall förmedlas. Det är inte bara talet utan även klädsel och miner som påverkar hur budskapet tas emot. Om mottagaren inte förstår vad som sägs kommer personen sannolikt att reagera med likgiltighet, osäkerhet och

avståndstagande. Om gruppen förstår innehållet tillsammans på ungefär samma sätt så kan det lägga grunden för en diskussion i ämnet, vilket ännu förtydligar innehållet. Ytterligare kan innehållet som getts till åhörarna behandlas och bearbetas med hjälp av frågor och svar. Att göra saker som dessa tillsammans stärker kunskapsutvecklingen. (Lindström & Pennlert, 2006, s. 24).

Hård af Segerstad et al. (2007) lyfter fram att det är bättre att kalla undervisaren för handledare eftersom handledning kan fungera som ett bollplank för reflekterande frågor, ifrågasättande, förtydligande och för att ge återkopplingar. Som handledare är det viktigt att skapa en stimulerande miljö som låter de studerande utmana det som de redan vet. Det finns ett samspel mellan yttre och inre intryck i allt lärande. I vissa situationer är vi mer beroende av inre aktiviteter och i andra är vi mer beroende av yttre. Inre aktiviteter är sådana som har att göra med vårt sätt att ta emot och skapa mening i information som vi tar emot, hur vi ändrar vårt handlande pga. det som vi lärt oss och hur vi bedömer konsekvenserna av vårt handlande.

Hur mycket kunskap som åhörarna tar emot beror på stimulering, koncentration, förväntningar och motivation. Det är den som lyssnar som väljer vilken information som skall släppas in i medvetande. (Hård af Segerstad et al. 2007, s. 115).

Interaktiva	<ul style="list-style-type: none"> • dialog • frågor • pararbeten/grupparbeten • värderingsövningar
Förmedlande/ Förklarande	<ul style="list-style-type: none"> • genomgång eller föreläsning • förmedla information via bild och ljud • upplevelse övningar • berättelser eller liknelser
Undersökande/ problembaserad	<ul style="list-style-type: none"> • formulera och pröva hypoteser • laborationer • intervjuer • formulera frågor och problemställningar som man sedan söker svar på • kartläggning
Gestaltande	<ul style="list-style-type: none"> • lek och drama • rollspel • teater • musik och bildskapande

Figur 3. Exempel på metoder i hur budskap kan framföras (Lindström & Pennlert, 2006, s. 33).

Att variera arbetssätt gynnar oftast lärande. Humor är bra att ha med om det används med gott omdöme eftersom det löser upp spänningar och representerar trygghet. (Lindström & Pennlert, 2006, s. 34).

Hård af Segerstad et al. (2007) lyfter fram Kolbs erfarenhetslärande och håller med om att människor upptäcker nya saker och att den informationen läggs till det vi redan vet. Det betyder att personen som tar emot kunskapen utgår från det som den redan vet. Utgångspunkten finns i ett cyklist tänkande med inspirationen från Piaget och Guilford. En person förnimmer (varseblir) något som genom tankar och sinnen som omvandlas till en upplevelse. Genom reflektionen invävs den konkreta erfarenheten i befintliga tankemönstret som sedan omvandlas till begrepp som i sin tur leder till aktivt provande av de nya lärdomarna genom handling. (Hård af Segerstad et al., 2007, s. 33).

2 Metod

2.1 Målgrupp

Undersökningens syfte var att ta reda på hur föräldrar på Åland upplever sitt föräldraskap i dag samt undersöka deras inställning beträffande orosanmälan till barnskyddet genomfördes med hjälp av en föreläsning och ett frågeformulär kring föräldrarnas upplevelse av sitt föräldraskap. Föreläsningens tema var föräldraskap i förändring och hur det påverkat föräldrarnas uppfostringsroll, därefter följde enkätundersökningen med tema föräldranätverk. Detta genomfördes under hösten 2017.

Urvalet skedde på basen av utskickat erbjudande om föreläsning med temat föräldraskap i förändring till två daghem och ett högstadium på Åland. Ytterligare ett daghem tog kontakt och önskade delta. Slutligen deltog tre daghem och en sjunde klass i undersökningen. Totalt 128 föräldrar ingick i målgruppen, och av dessa deltog 125 i föreläsningen och enkätundersökningen.

55,2 % av respondenterna hade barn i åldern 0–6 år, 12 % uppgav att de hade barn äldre än 7 år och 28 % uppgav att de hade barn i åldersspannet 0–20 år.

2.2 Instrument

För att ta reda på hur föräldrar upplever att de har det i sin föräldraroll och hur de kan tänkas agera om de märker att ett eller flera barn i någon annan familj inte har det bra, valde jag att göra en föreläsning åtföljd av en enkät. Jag valde en kvantitativ metod framom en kvalitativ metod för att få ett större urval.

Föreläsningen bestod av kort information om hur samhället och föräldrarollen förändrats de senaste 50 åren. Under föreläsningen var jag öppen med att jag vill veta hur de upplever sin situation som föräldrar. Med föreläsningen ville jag presentera hur samhället förändrats och hur det påverkar föräldrarna och deras roll över tid.

Enkäten bestod av 6 frågor med huvudfokus på föräldrarnas upplevelse av nätverk och stöd i sitt föräldraskap. Innan respondenterna skulle svara så var jag noga med att berätta vad jag önskade veta av dem samt varför jag ville ha deras hjälp och självklart att de skulle vara anonyma. För att undvika att respondenterna inte skulle

svara eller känna att det fanns en mellanhand som kunde ta del av svaren så väntade jag medan de fyllde i frågorna efter min föreläsning.

I enkäten handlade första frågan om hur gamla barn de föräldrar som svarade på enkäten hade. Fråga två handlade om själva föreläsningen och hur bra jag lyckats göra föreläsningen intressant. Fråga 3–6 berörde upplevelsen av nätverk och stöd när det gäller det egna föräldraskapet och hur föräldrarna skulle agera vid oro över någon annans barn välmående.

Två enkätsvar makulerades eftersom de var ofullständigt ifyllda.

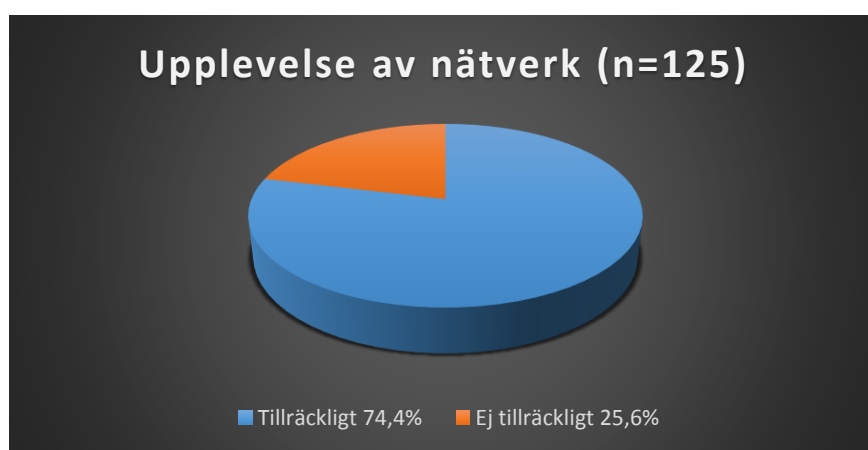
3 Resultat

Majoriteten av respondenterna (55,2%) hade barn under sju års ålder. Svaren på frågan beträffande åldern på respondenternas barn påvisade inga stora skillnader mellan föräldrar till små barn (0–7 år) och föräldrar till barn (över 7 år) när det gäller upplevelsen av föräldraskap. En del respondenter (8 st.) hade svarat sin egen ålder istället för barnens.

Fråga två handlade om själva föreläsningen och hur bra jag lyckats göra föreläsningen intressant. Endast en person tyckte att det inte var intressant, en svarade att det hördes dåligt, en hade gärna hört mer, en tyckte att syftet var oklart samt 120 tyckte att det var intressant.

3.1. Upplevelse av nätverk

Utifrån enkätsvaren kan man konstatera att respondenterna inte upplever sig särskilt ensamma i sitt föräldraskap. 93 föräldrar upplever att de har ett bra nätverk som stöd till sin familj medan 25 föräldrar upplever att de inte har det. Några respondenter hade förklarat att de hade bristande nätverk på grund av att de var inflyttade och saknade släkt som kunde ställa upp.

Figur 4. Föräldrarnas upplevelse av sitt nätverk av släkt och vänner.

3.2 Upplevelse av att ha någon att prata med i uppfostringsfrågor.

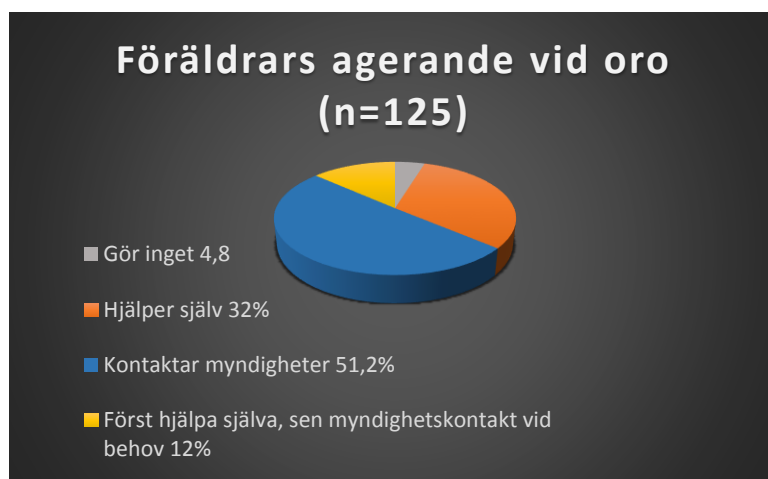
På frågan huruvida föräldrarna upplever att de har någon att prata och utbyta tankar med i uppfostringsfrågor svarade 97 föräldrar att de upplever att de har någon att prata med. 14 svarande att de inte hade någon och 14 hade inget behov att bolla uppfostringsfrågor med någon.

Figur 5. Upplever föräldrarna att de har någon i sin närhet att prata med när det gäller uppfostringsfrågor.

3.3 Föräldrarnas agerande vid oro för andras barn.

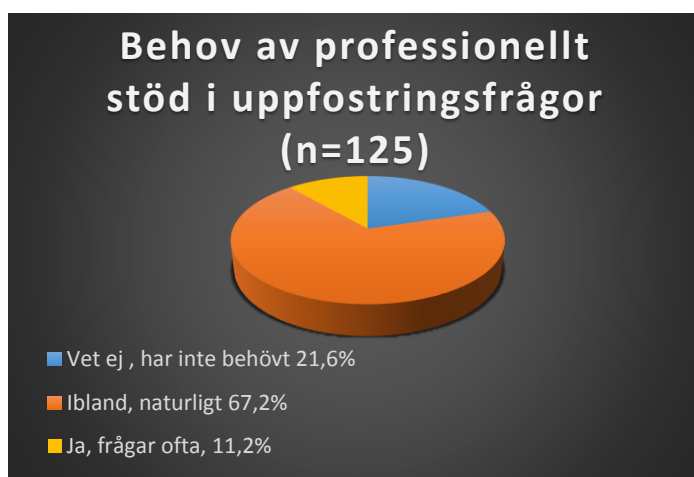
De flesta skulle ingripa på något sätt antingen själva eller anmäla till sociala myndigheter om de upplevde oro för något barn i omgivningen. När det gäller föräldrarnas agerande vid oro över något annat barns välbefinnande än det egna uppgav 64 föräldrar att de skulle kontakta sociala myndigheter. 40 svarande att de inte vill blanda in myndigheter utan vill hjälpa själva. 15 föräldrar vill först hjälpa själva för att sedan gå vidare till sociala myndigheter vid behov och 6 föräldrar vill inte blanda sig i.

Figur 6. Föräldrars agerande vid oro för ett annat barns välmående.

3.4 Upplevelsen av professionellt stöd i uppfostringsfrågor

Majoriteten av respondenterna upplever naturligt att rådfråga professionell personal som de möter i vardagen när det gäller frågor som rör uppfostran. 84 föräldrar svarade att de vänder sig till skol- eller daghemspersonalen, 25 uppgav att de inte upplevt något behov av stöd och 14 uppgav att de ofta vänder sig till personalen när det gäller råd och stöd i uppfostringsfrågor. Två svarade vet ej.

Figur 7. Behov av professionellt stöd i uppfostringsfrågor.

4 Diskussion

Vetenskapen är till stora delar överens om att vuxna är viktiga i barn och ungas liv, samt att vuxnas bemötande och agerande påverkar hur barnens/ungas självbild. Genom att tillbringa mer tid med barn/ungdomar kan vuxna visa att de finns där om det behövs samt stärka relationen mellan barnen och vuxna. Genom att ge mer tid kan anknytningen stärkas, det behöver inte alltid handla om dyra utlandsresor utan mera om vardagstid.

Jag tolkar litteraturen som att det egentligen skulle räcka långt om föräldrar var mera närvarande med sina barn och som sagt handlar det inte om dyra resor eller häftiga upplevelser, istället är det viktigt att ta vara på vardagen eftersom det är genom den man kan lära sina barn hur man umgås och hur man respekterar andra. Genom att vara med sina barn lär föräldrarna känna dem och vet mer vad barnen behöver och kan då också välja mellan alla experters råd. Det skulle vara bra om föräldrar skulle umgås med varandra för att samla auktoritet, det behöver inte alltid vara experter som kommer med råd. Av de föräldrar som svarade i enkäten var de 74,4 % som upplevde att de hade ett bra nätverk, i vuxensamtal skulle de här föräldrarna kunna hämta auktoritet i stället för att komma på alla lösningar i uppfostran själva.

Det var viktigt för mig att göra föreläsningen för föräldrarna korta och informativa eftersom jag hade uppfattningen om att föräldrar har väldigt bråttom i dag. Jag ville även försöka skapa en lättsam stämning och trots allt är det föräldrarna själva som är experter på sin familj. I föreläsningen upplevde jag det även viktigt att påvisa vad forskarna säger om förändringar i samhället då det gäller uppfostran. Ett exempel är att socialiseringen som idag är pluralistisk och tidigare var det familjen, kyrkan och skolan som stod för socialiseringen. Det är fler faktorer som påverkar barn och ungas socialisering idag och ett större ansvar ligger på barnen. Att vuxna kanske inte träffas och stöder varandra i samma utsträckning är en annan förändring.

Vidare ville jag förmedla att det kan vara bra för föräldrar att ta hjälp av varandra och att det kanske inte alltid är lätt att vara förälder. När jag sedan träffade föräldrarna upplevde jag dem inte stressade utan intresserade, vilket passar in i mallen att föräldrar idag söker sig till vetenskapen och experterna för att få rätsida på sitt eget föräldraskap, istället för att i större utsträckning gå på magkänsla och intuition. I undersökningen framkom det att de flesta känner att de har någon de kan vända sig till i uppfostringsfrågor.

Att ha en stödjande relation till sitt barn, även i tonåren, gör att föräldrar blir viktiga stöttepelare för den unge och förhindrar att de istället tyr sig till andra jämnåriga. Samhället har förändrats och därmed även föräldrarollen. Min upplevelse är att föräldrarna fortfarande är viktiga för sina barn men som vetenskapen konstaterat har föräldrar idag inte samma självförtroende. Föräldrar är dock mera pålästa i dag och känner i större utsträckning till vad som påverkar barnen under deras uppväxt.

Vuxna har tappat bort sig själva en aning i den fria världen, och upplever det svårt att i dag veta hur "sanningen" ser ut i de ungas värld Madsen (2001). Föräldrar har ingen självklar auktoritet som tidigare vilket jag även upplevt på arbetsfältet bla. i kontakten med polisen som även de i större uträkning än tidigare upplever minskad respekt för auktoriteter. Föräldrarna som jag möter inom barnskyddet har inga självklara normer och ofta liten auktoritet. Men alla älskar sina barn på sitt sätt.

Ett viktigt steg framåt kunde vara att vuxnas bemötande av barn och unga skulle vara positivt, att vuxna skulle våga vara vuxna och våga agera när de ser något som tex. när ett barn gör något tokigt eller galet. I dag går många vuxna förbi rädda för att göra fel eller lägga sig i. Jag tror att vi vuxna behöver stöd och hjälp i att ta beslut samt stöda varandra i det. Då menar jag tex. utgångstider, hur man betar sig mot andra osv. Vi uppfostrar olika och det måste vara okej så länge inte barn far illa, men mera gemensamma riktlinjer skulle inte skada. Vuxna måste dock komma ihåg att föra en dialog med barn och ungdomar för att ta reda på var de är i sina liv just då och vad som kan vara deras problem. Som vetenskapen redan konstaterat skulle det vara bra om vuxna kommer ihåg att förmedla omsorgsrelationer och resurser till barnen. Det skulle vara önskvärt att stressen bland föräldrar som ofta framgår i litteraturen skulle avta så att vuxna hinner se barnen och inte bara lita på experter.

Positivt är att så hög andel som 51 % av föräldrarna i undersökningen svarar att de skulle kontakta sociala myndigheter om de kände oro för något barn, vilket tyder på att det inte är ett akut arbete att informera allmänheten om oros- eller barnskyddsanmälan. Kanske det är som bl. a. Durkheim säger att vi skall lösa det här tillsammans. Inte tänka tankar som att ungdomarna bara vill vara med sina vänner och inte med vuxna. Trots att det är 51 % som skulle agera vid oro så får man inte glömma bort att bakom den 4,8% procent som svarat att de inte alls skulle agera vid oro för något barns välbefinnande finns just barn. I det avseendet är 4,8% en hög siffra. Om jag ser till vad litteraturen på området framfört så kan orsaken vara att man helt enkelt inte vågar lägga sig i ifall det skulle bli fel

Avslutningsvis kan konstateras att föräldrar i dag behöver varandra, de behöver känna sig själva för att veta vad de önskar av sina barn, de behöver ge tid till sina barn för att lära känna dem och skapa en relation så att de kan vara med och påverka samt finnas för sina barn hela vägen. Enligt de svarande föräldrarna i min undersökning så har experterna en betydelsefull roll eftersom majoriteten svarar att de frågar professionella när det gäller uppfostringsfrågor. Utifrån min undersökning kan jag inte ta ställning till hur trygga föräldrarna känner sig i sin föräldraroll.

Källförteckning

Barnskyddslagen (2007:417). Hämtade den 13.06.2017 från <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417>

Brun Hansen, Margrethe. (2006). *Kompetenta föräldrar*. Runa förlag: Stockholm.

Boglund, A. Eliaeson, S. & Månson, P. (2014). *Kapital, rationalitet och social sammanhållning*. Danmark: Specialtryckeriet.

Carling, Maria. & Cleve, Elisabeth. (2005). *Sopa lagom! Bättre balans i curlingfamiljen*. Finland: WS Bookwell.

Cederlund, C. & Berglund, A. (2015). *Socialpedagogik – pedagogiskt socialt arbete*. Kina: People Printing.

Centralförbundet för Barnskydd (2016). hämtat den 15.01.2018 från <https://www.lastensuojelu.info/sv/>

Eriksson, E. & Arnkil, T. E. (2006). *Ta upp oro – En handbok i tidiga dialoger*. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Grandelius, B. (2007). *Att sätta gränser – ett villkor för växande*. Finland: WS Bookwell.

Gustafsson, L-H. (2000). *Lotsa barn – att lotsa med känslan av sunt förnuft*. Falun: AIT.

Gustafsson, L-H. (2015). *Relationsrevolutionen – om mötet mellan barn och vuxna*. Falun: Scanbook AB.

Holme, I M. & Solvang, B K. (2001). *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: studentlitteratur.

Hwang, P. & Nilsson, B (2012). *Utvecklingspsykologi*. Lettland: Team Media Sweden AB, falkenberg.

Hård af Segerstad, H. Karlsson, A. & Tebelius, U. 2007. *Vuxenpedagogik –att iscensätta vuxnas lärande*. Polen: Studentlitteratur.

Johansson, T. Lindgren, S & Hellman, A. (2013). *Nya uppväxtvillkor – samhälle och individ i förändring*. Egypten: Sahara printing.

- Juul, J. (2005). *Livet i familjen – om det viktiga samspelet*. Sverige: Albert Bonniers förlag.
- Juul, J. (2009). *Din kompetenta familj*. Tyskland: Pössneck.
- Lindström, G. & Pennlert, L-Å. (2006). *Undervisning i teori och praktik – en introduktion i didaktik*. Ungern: Interpress.
- Mattila, L. (2013). *Att förebygga livslångt utanförskap – en handbok för vuxenvärlden runt utsatta barn och ungdomar*. Mölnlycke: Elanders & Hässler.
- Mattila, L (2015). *Att bygga bärande relationer- om vuxenvärldens möjligheter i arbetet med utsatta barn och ungdomar*. Mölndal: Göteborgstryckeriet.
- Madsen, B. (2001). *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Meeuwisse, A. & Swärd, H (2015). *Perspektiv på sociala problem*. Lettland
- Neufeld, Gordon. & Maté, Gabor. (2009). *Våga ta plats i ditt barns liv – så stärker du relationen till ditt barn och undviker att jämnåriga övertar din roll*. Finland: Brain Books.
- Phillips, T. (2013). *Socialt arbete*. Polen: Tryck Dimograf.
- Socialvårdslagen (2014:1301). Hämtade den 13.06. 2017 från <https://www.finlex.fi/sv/>
- Skau, G M. (2001). *Mellan makt och hjälp*. Borås: centraltryckeriet.
- Uljens, Mickael (red.). (1997). *Didaktik*. Lund: studentlitteratur.

Undersökning hur föräldrar upplever ert föräldraskap.

Detta frågeformulär kommer att vara anonymt och kommer att förstöras efter sammanställningen. Examensarbete handlar om hur förändringar i samhället påverkat föräldrars uppfostringsroll, era svar kommer att användas som underlag för att titta på föräldrars upplevelse av sin föräldraroll.

1. Förälder till barn i åldern _____
2. Du har nu lyssnat på en kort föreläsning om samhällets förändring och hur det påverkat föräldrarollen, vad har du tyckt om det?
  - Inget av intresse för mig
  - Jag tyckte att det var intressant
3. Upplever du att din familj har ett nätverk av släkt eller vänner som ställer upp när det behövs?
  - Nej det har vi inte
  - Ja alldeles tillräckligt
4. Har du som förälder någon att bolla tankar med när det gäller uppfostringsfrågor?
  - Har inget behov av det
  - Nej det har vi inte
  - Ja det har vi
5. Vad skulle du som vuxen göra om du kände oro för ett eller flera barn i en familj?
  - Inget, jag vill inte lägga mig i
  - Jag skulle själv försöka hjälpa jag vill inte blanda in myndigheter.
  - Jag skulle kontakta sociala myndigheter om jag kände oro.
6. Upplever du att du får stöd i uppfostringsfrågor av professionella (som daghemspersonal, skolpersonal, rådgivning osv.)?

Vet inte, jag har aldrig behövt

- Ibland, de är naturligt att fråga dem
  - Ja jag frågar ofta dem
  - Annan plats i så fall vilken/vilka
-

Tack för din tid och medverkan.

Sammanställning av undersökningen totalt svarande 125 st varav 17 st har barn i högstadielklass

1. Ålder på barnen;

- 69 st hade barn mellan 0–6 år
- 15 st hade barn över 7 år
- 35 st hade från 0 år till över 20 år
- 6st har svarat egen ålder eller ingen alls

2. Den som har lyssnat har tyckt att det var;

- 1st ointressant
- 1st hördes dåligt
- 1st skulle gärna ha hört mer
- 1st tyckte att det var ett oklart syfte 1st
- 120 har tyckt att det varit intressant.

3. Hur familjen upplevde att nätverket var tillräckligt;

- 25 st otillräckligt (majoriteten av dem hade barn under 7 år)
- 93 st som upplevde nätverket som tillräckligt.

4. Har föräldrar någon att bolla tankar om uppfostran med?

- 14 st har inget behov (3st hade barn över 7 år)
- 14 st hade inte någon att bolla uppfostringsfrågor med (5 hade barn över 7 år)
- 97 st har någon att bolla sina uppfostringsfrågor med.

5. Vad gör vuxna om de upplever oro över någon annans barn?

- 6 st gör ingenting alls
- 15 st de som vill motivera sitt svar säger att det beror på om man känner familjen (om man inte känner så anmäler man och om man känner familjen så vill man själv hjälpa först). Den andra motiveringen är att man först vill hjälpa och sedan göra en anmälan

- 40 st vill göra något själv och inte blanda in myndigheter
- 64 kontaktar myndigheter

6. Om föräldrar upplever stöd i professionella som daghemspersonal, skolpersonal, rådgivning osv?

- 25 st vet inte har inte behövt
- 84 st upplever stöd och tycker att det är naturligt att fråga personal
- 14 st frågar ofta de professionella och en använder även vänner

Mina barn
och
andras ungar

Annika Humell, examens arbete vid Novia Vasa

Varför är jag här?

- Mitt intresse för samhällets förändring över tid och hur påverkar det oss som föräldrar.
- Vad har jag läst om och konstaterat?
- Hur kan vi påverka tex. stötta varandra, upptäcka samt vara vuxna.
- Mina frågor till er handlar om er upplevelse och ni kommer att svara anonymt

Socialisering

- Tidigare kyrkan, skolan och familjen
- Nu pluralistisk-socialisering
→ Flera olika normer och värderingar

Vad har det inneburit för oss?

- Många budskap och mycket info
- Ett ex. kulturella överlämnande bokstäver (bokstävernas hemliga koder) → bilder
- Asynkront samhälle

Föräldrar

- Auktoriteten måste hämtas från kunskap och livserfarenhet
- Anomiskt samhälle
- Föräldrar behöver få umgås med varandra för att inhämta erfarenheter och auktoritet
- Experter → föräldrarna experter

Ni är experterna

- Det tar tid att utvecklas och föräldrar utvecklas och inspireras tillsammans med sina barn
- Inspiration ibland i form av frustration och irritation
- Vad blir bäst och rätt för mig, vad är viktigt för mig?

Ibland kan man höra vuxna säga att:

” Vissa barn söker eller behöver mer gränser” Jesper Juul förklarar det så här:

” Aha där har vi ett barn som letar efter sina föräldrar, ett barn med en brinnande längtan efter att få veta vem mamma och pappa är och vad de står för”.

Förälder behöver veta vad de vill och vem de är → det går inte att spela förälder

Jag perspektivet

-: jag inte vill att du går så nära kanten för att du kan ramla och slå dig!

-: fattar du inte att du kan ramla om du går där!

Det första är ett jag-budskapet och det andra ett du-budskapet, det första skapar kontakt mellan människor och det andra bryter kontakt eller skapar avstånd.

Positiv tillhörighet,
tydliga normer och
regler, får beröm för
positiva handlingar,
positivt socialt och
emotionellt klimat och
positiva relationer.

Orosanmälan din upplevda oro för någon

Du behöver inte ha alla svar

Tack för att ni har lyssnat!

Kom ihåg att fylla i enkätens frågor.